

Γνωμοδότηση της Επιτροπής των Περιφερειών με θέμα την «Πρόταση απόφασης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση ολοκληρωμένου προγράμματος δράσης στον τομέα της δια βίου μάθησης»

(2005/C 164/07)

Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ

ΕΧΟΝΤΑΣ ΥΠΟΨΗ την πρόταση απόφασης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση ολοκληρωμένου προγράμματος δράσης στον τομέα της δια βίου μάθησης (COM(2004)474 τελικό — 2004/0153 (COD)),

ΕΧΟΝΤΑΣ ΥΠΟΨΗ την απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, της 13ης Ιουλίου 2004, να ζητήσει τη γνωμοδότησή της για το θέμα αυτό, βάσει της παραγράφου 1 του άρθρου 265 και του άρθρου 149 της Συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας,

ΕΧΟΝΤΑΣ ΥΠΟΨΗ την απόφαση του Προέδρου της, της 5ης Απριλίου 2004, να αναθέσει στην επιτροπή «Πολιτισμός και παιδεία» την κατάρτιση σχετικής γνωμοδότησης,

ΕΧΟΝΤΑΣ ΥΠΟΨΗ το σχέδιο γνωμοδότησής της (CdR 258/2004 rev. 2) που υιοθετήθηκε στις 7 Δεκεμβρίου 2004 από την επιτροπή «Πολιτισμός και παιδεία» (εισηγήτρια: η κ.Christina Tallberg, μέλος του Νομαρχιακού Συμβουλίου της Στοκχόλμης (SE-PES),

ΕΧΟΝΤΑΣ ΥΠΟΨΗ την ανακοίνωση της Επιτροπής για τα νέα προγράμματα δράσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης μετά το 2006. (COM(2004) 156),

την ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο με τίτλο «Η οικοδόμηση του κοινού μας μέλλοντος-προκλήσεις πολιτικής και δημοσιονομικά μέσα της διευρυμένης Ένωσης 2007-2013» (COM(2004) 101)

υιοθέτησε ομόφωνα, κατά την 58^η σύνοδο ολομέλειας της 23^{ης} και 24^{ης} Φεβρουαρίου 2005 (συνεδρίαση της 23^{ης} Φεβρουαρίου) την ακόλουθη γνωμοδότηση.

Ιστορικό

Η Επιτροπή εκπόνησε πρόταση απόφασης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση ολοκληρωμένου προγράμματος δράσης στον τομέα της δια βίου μάθησης το οποίο περιλαμβάνει μια σειρά τομεακών /ειδικών προγραμμάτων. Το ολοκληρωμένο πρόγραμμα βασίζεται στα τρέχοντα προγράμματα Socrates και Leonardo da Vinci, στο πρόγραμμα eLearning, στην πρωτοβουλία Europass καθώς και στις διάφορες δράσεις που χρηματοδοτούνται μέσω του κοινοτικού προγράμματος δράσης.

Η πρόταση εστιάζεται σε θέματα σημαντικά για το περιφερειακό και τοπικό πολιτικό επίπεδο, δηλαδή για τη βάση και, συνεπώς, παρουσιάζει μεγάλο ενδιαφέρον για την Επιτροπή των Περιφερειών. Ωστόσο, η πρόταση της Επιτροπής αφορά σχεδόν αποκλειστικά το ευρωπαϊκό και το εθνικό επίπεδο. Το κείμενο ελάχιστα αναφέρεται στο τοπικό και περιφερειακό επίπεδο και στη σημασία του για την προώθηση της ανάπτυξης και της υλοποίησης αυτού του προγράμματος στην Ευρώπη.

Σύμφωνα με την Eurostat, το 19,6 % κατά μέσο όρο των νέων ηλικίας από 18 έως 24 ετών στην Ευρωπαϊκή Ένωση δεν περιλαμβάνονται στα στοιχεία που αφορούν τη συνεχή κατάρτιση (2001) και κάθε χρόνο το 20-30 % των αποφοίτων δεν συνεχίζουν την εκπαίδευσή τους, είτε προς επαγγελματική είτε προς γενική κατεύθυνση.

Οι Υπουργοί Παιδείας των κρατών μελών και οι ομόλογοί τους σε 14 άλλες ευρωπαϊκές χώρες ανέφεραν στη δήλωση της Μπολώνιας (στις 19 Ιουνίου 1999) ότι έπρεπε να ληφθούν μέτρα ώστε ο τομέας της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Ευρώπη να παρουσιάζει ενδιαφέρον στον κόσμο που να αντιστοιχεί στις μεγάλες πολιτιστικές και κοινωνικές κατακτήσεις της Ευρώπης.

Σύμφωνα με τα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Λισσαβώνας (τον Μάιο του 2001), το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Φέιρα κάλεσε τα κράτη μέλη, το Συμβούλιο και την Επιτροπή να θεσπίσουν ομοιόμορφα στρατηγικά και πρακτικά μέτρα για την προώθηση της δια βίου μάθησης για όλους τους ανθρώπους.

Στο πλαίσιο αυτό, η Επιτροπή ενέκρινε το «Υπόμνημα για τη δια βίου μάθηση» προκειμένου να δοθεί το έναυσμα για συζήτηση σε ολόκληρη την Ευρώπη όσον αφορά μία γενική στρατηγική για την υλοποίηση της δια βίου μάθησης σε προσωπικό και θεσμικό επίπεδο καθώς και σε όλα τα πεδία της δημόσιας και ιδιωτικής ζωής. Ο τρόπος θεώρησης της ευρωπαϊκής εκπαίδευσης συνεπάγεται την επικέντρωση του ενδιαφέροντος στην προσωπική μάθηση.

Κατά τη συνεδρίαση τους στην Πράγα (στις 19 Μαΐου 2001), οι αρμόδιοι για την τριτοβάθμια εκπαίδευση ευρωπαίοι υπουργοί τόνισαν, μεταξύ άλλων, τη σημασία που έχει να καταστεί η ευρωπαϊκή τριτοβάθμια εκπαίδευση πιο ενδιαφέρουσα για τους σπουδαστές τόσο από την Ευρώπη όσο και από άλλα μέρη του κόσμου.

Κατά τη συνεδρίαση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Στοκχόλμης (τον Μάρτιο του 2001), καθορίστηκαν οι στόχοι που πρέπει να επιτευχθούν από τα ευρωπαϊκά συστήματα εκπαίδευσης και επαγγελματικής κατάρτισης. Το Συμβούλιο όρισε ότι η πρόσβαση στην καθοδήγηση, η εξασφάλιση της ποιότητας των υπηρεσιών, ο ρόλος της καθοδήγησης για την ανάπτυξη των ανθρώπινων πόρων και η καθοδήγηση για τη διευκόλυνση της κινητικότητας όσον αφορά τις σπουδές και την εξεύρεση εργασίας στην Ευρώπη θα έπρεπε να αποτελούν αναπτυξιακούς τομείς προτεραιότητας για την υλοποίηση του προγράμματος «Εκπαίδευση 2010». Το Συμβούλιο της Βαρκελώνης (2002) θέσπισε πρόγραμμα εργασίας για την επίτευξη των στόχων αυτών.

Το Λευκό Βιβλίο «Νέες ενέργειες για τη νεολαία της Ευρώπης» πραγματεύεται την ανάγκη των νέων για ένα ευέλικτο σύστημα καθοδήγησης και παροχής συμβουλών που να υποστηρίζει τη συνεχή πρόσβαση στη δια βίου μάθηση.

Η πρόταση αποτελεί συνέχεια της ανακοίνωσης της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο για την ενίσχυση της συνεργασίας με τρίτες χώρες στον τομέα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης ((COM(2001) 385 τελικό)).

Το έτος 2002 η Επιτροπή αποφάσισε να υλοποιηθεί ο ευρωπαϊκός χώρος της δια βίου μάθησης. Ένα από τα πρακτικά αποτελέσματα που επέτυχε η Επιτροπή από κοινού με την Επιτροπή των Περιφερειών ήταν το δίκτυο των περιφερειών για τη δια βίου μάθηση, R3L. Το σχέδιο συγκεντρώνει 120 περιφέρειες σε 17 δίκτυα με στόχο την ανάπτυξη ολοκληρωμένων στρατηγικών δια βίου μάθησης.

Στην ανακοίνωση της σχετικά με το πρόγραμμα εκπαίδευσης της ΕΕ μετά το 2006, η Επιτροπή αναλύει τα σχέδια της για νέα προγράμματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης στα πλαίσια ενός νέου ολοκληρωμένου προγράμματος διακρατικής κινητικότητας και συνεργασίας για τη δια βίου μάθηση στα κράτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τις χώρες ΕΟΧ/ΕΖΕΣ και τις υποψήφιες χώρες, που καλύπτει τόσο την γενική όσο και την επαγγελματική κατάρτιση.

Η κοινή ειδική έκθεση του Συμβουλίου και της Επιτροπής «Εκπαίδευση 2010» πραγματεύεται τις επιτακτικές αναγκαίες μεταρρυθμίσεις που πρέπει να γίνουν για τη στρατηγική της Λισσαβώνας και επισημαίνει τρεις τομείς προτεραιότητας: την επικέντρωση των μεταρρυθμίσεων και των επενδύσεων στους βασικούς τομείς της κοινωνίας της γνώσης, της υλοποίησης της δια βίου μάθησης και της οικοδόμησης μιας Ευρώπης της εκπαίδευσης. Το 2006 αναμένεται μία νέα ειδική έκθεση.

Το Νοέμβριο 2004 ο κ. Wim Kok, πρόεδρος της ομάδας «High-level» για την ενδιάμεση αξιολόγηση παρέδωσε την έκθεση του σχετικά με τα επιτευχθέντα αποτελέσματα της στρατηγικής της Λισσαβώνας. Σε ένα από τα πορίσματα αναφέρεται ότι ο ρυθμός της προόδου είναι ιδιαίτερος βραδύς προκειμένου να επιτευχθούν οι προκαθορισθέντες στόχοι. Η παρούσα πρόταση για ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα δράσης σχετικά με τη δια βίου μάθηση πρέπει να εξετασθεί και μέσα από το εν λόγω πλαίσιο. Το τοπικό και περιφερειακό επίπεδο διαθέτουν μεγάλες δυνατότητες για να συμβάλουν δραστήρια ώστε να επιτευχθούν οι στόχοι στον τομέα της μάθησης.

Η Επιτροπή των Περιφερειών έχει επανειλημμένως τονίσει τη σημασία της παγίωσης των δράσεων για τη δια βίου μάθηση σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο. Έχοντας υπόψη τη σημασία του θέματος για την οργάνωση της κοινωνίας σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο, η Επιτροπή των Περιφερειών επιθυμεί να συμμετάσχει ενεργά στην ανάπτυξη και την υλοποίηση της δράσης για τη δια βίου μάθηση.

Περιεχόμενο της πρότασης

Το ολοκληρωμένο πρόγραμμα

Οι νέοι κανόνες περιλαμβάνουν ένα νέο συνολικό πρόγραμμα εκπαίδευσης. Κινητικότητα, σχέδια συνεργασίας και δημιουργία δικτύων για τη δια βίου μάθηση. Το πρόγραμμα αυτό αφορά τα εξής:

1. Τομεακά προγράμματα:

- το πρόγραμμα **Comenius**, για γενικές εκπαιδευτικές δραστηριότητες που αφορούν τα σχολεία έως και το δεύτερο κύκλο της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης·
 - το πρόγραμμα **Erasmus**, για την τριτοβάθμια εκπαίδευση και την προχωρημένη επαγγελματική εκπαίδευση στις ανώτερες σχολές·
 - **Leonardo da Vinci**, για όλες τις άλλες πτυχές της επαγγελματικής κατάρτισης, και
 - **Grundtvig**, για την εκπαίδευση των ενηλίκων.
2. Ένα γενικό/εγκάρσιο πρόγραμμα περιλαμβάνει τις εξής 4 βασικές δραστηριότητες:
- Συνεργασία πολιτικής για θέματα δια βίου μάθησης στην Κοινότητα·
 - Ιδιαίτερη συνεκτίμηση της διδασκαλίας γλωσσών.
 - Δραστηριότητες στον τομέα της τεχνολογίας των πληροφοριών και των επικοινωνιών θα αναλαμβάνονται όταν οι δραστηριότητες αυτές δεν προβλέπονται από τα ειδικά προγράμματα.
 - Δραστηριότητες διάδοσης που πρέπει να επεκταθούν.

3. Το πρόγραμμα **Jean Monnet** που υποστηρίζει τις δραστηριότητες οι οποίες αφορούν την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση και τα ευρωπαϊκά όργανα και συμπράξεις στον τομέα της εκπαίδευσης.

Επίπεδα φιλοδοξιών

Ολοκληρη η δέσμη προγραμμάτων για τη δια βίου μάθηση και την επαγγελματική κατάρτιση υπολογίζεται ότι θα κοστίσει σχεδόν 13 620 δισεκατομμύρια ευρώ για μία επταετία. Ο προϋπολογισμός κατανέμεται σε **4 βασικούς στόχους** που εντάσσονται τώρα στο σχέδιο προϋπολογισμού 2007-2013.

Ο γενικός στόχος είναι να συμβάλει η δια βίου μάθηση ώστε να εξελιχθεί η Κοινότητα σε μία εξέχουσα κοινωνία της γνώσης. Οι τρεις επιμέρους στόχοι είναι η εξής:

- να συμμετέχουν ένας στους είκοσι μαθητές στις δράσεις Comenius στο διάστημα 2007-2013·
- να υπάρχουν 3 εκατομμύρια φοιτητές Erasmus έως το 2011·
- να δημιουργηθούν 150 000 περιόδοι άσκησης Leonardo έως το 2013·
- να συμμετέχουν ετησίως ενώ στις διακρατικές δραστηριότητες του προγράμματος Grundtvig 25 000 άτομα μέχρι το 2013.

Οι απόψεις της Επιτροπής των Περιφερειών

1. Η Επιτροπή των Περιφερειών εκφράζει την ικανοποίησή της για την πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής περί συντονισμού των προγραμμάτων εκπαίδευσης της ΕΕ στο πλαίσιο ενός ολοκληρωμένου προγράμματος στον τομέα της δια βίου μάθησης. Η Επιτροπή των Περιφερειών το θεωρεί ως μία πολύ σημαντική συμβολή στις προσπάθειες για την κινητοποίηση όλων των ενδιαφερομένων παραγόντων προκειμένου να επισπευτούν οι αλλαγές στα πλαίσια του συστήματος στοιχειώδους εκπαίδευσης και επιμόρφωσης, και να ικανοποιηθούν οι ανάγκες στη νέα οικονομία της γνώσης καθώς και οι φιλοδοξίες της Κοινότητας όσον αφορά τη συμμετοχή των ανθρώπων και την ευθύνη στην κοινωνία.

2. Η Επιτροπή των Περιφερειών έχει τονίσει παλαιότερα τη σημασία της στρατηγικής για τη δια βίου μάθηση, είναι δε επιτακτικά αναγκαίο να ληφθούν δραστικά μέτρα ώστε οι ενέργειες που έχουν σχέση με το ολοκληρωμένο πρόγραμμα να δώσουν ουσιαστικά αποτελέσματα και να έχουν σημαντική συμβολή στη δημοκρατία και στην ευημερία.
- 2α. Επ' ευκαιρία της 10^{ης} επετείου από της ιδρύσεως της ΕΤΠ, στις 17 και 18 Νοεμβρίου 2004 πραγματοποιήθηκε συζήτηση για τη νεολαία. Εκπρόσωποι της τόνισαν ότι αποτελεί σημαντικό στόχο η παροχή δυνατότητας σε κάθε μαθητή να συμμετέχει σε πρόγραμμα ανταλλαγής — για να γνωρίσει και άλλες κουλτούρες, γλώσσες και την Ευρωπαϊκή Κοινότητα. Η ΕΤΠ φρονεί ότι οι προτεινόμενοι στόχοι σε όγκο αποτελούν βήμα προόδου και συμπίπτουν με τους μακροπρόθεσμους στόχους που περιέγραψαν οι εκπρόσωποι της νεολαίας.
3. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Λισσαβώνας επισήμανε ότι η στοιχειώδης εκπαίδευση και η επαγγελματική κατάρτιση αποτελούν βασικό εργαλείο για να μπορέσει η Ευρωπαϊκή Ένωση να αντεπεξέλθει στην πρόκληση αυτή και να διασφαλίσει ότι η κοινωνία της γνώσης θα περιλαμβάνει τους πάντες. Από την άποψη αυτή, η Ευρωπαϊκή Ένωση μπορεί να αξιοποιήσει πλήρως τις δυνατότητες της. Στα πλαίσια των εκπαιδευτικών δράσεων, θα πρέπει να τονωθούν διάφορες μορφές απόκτησης και ανάπτυξης γνώσεων για να υποστηριχθούν όσο το δυνατόν περισσότεροι με επιτυχημένο τρόπο.

Το τοπικό και περιφερειακό επίπεδο μπορεί να διαδραματίσει βασικό ρόλο

4. Σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση οι τοπικές και περιφερειακές αρχές έχουν βασικά καθήκοντα στους τομείς που αναφέρονται στο παρόν έγγραφο.
5. Σε πολλές χώρες το τοπικό και περιφερειακό επίπεδο έχει την ευθύνη της γενικής εκπαίδευσης, της επαγγελματικής κατάρτισης και της εκπαίδευσης ενηλίκων. Σε αυτό το επίπεδο λαμβάνονται οι αποφάσεις και υλοποιούνται. Το τοπικό και περιφερειακό επίπεδο αποτελεί επίσης στοιχείο της κοινωνικής εταιρικής σχέσης που συντονίζει την τοπική και περιφερειακή ανάπτυξη και μεγέθυνση. Συνεπώς, η ανάπτυξη δεξιοτήτων του εργατικού δυναμικού είναι προς όφελός του.
6. Λειτουργεί επίσης ως κοινωνική υπηρεσία υπεύθυνη για την ευημερία των πολιτών, των παιδιών, των ενηλίκων ή των ηλικιωμένων. Ένα άλλο καθήκον του είναι ότι διασφαλίζει ότι οι πιο ευάλωτες ομάδες μπορούν να αποτελούν αναπόσπαστο μέρος της κοινωνίας, ιδίως τα άτομα με σωματικές ή/και διανοητικές αναπηρίες. Είναι επίσης εργοδότης και με την ιδιότητά του αυτή έχει άμεσο όφελος από την ανάπτυξη των δεξιοτήτων του εργατικού δυναμικού του.
7. Οι τοπικές και περιφερειακές εργασίες επί ευρωπαϊκών εκπαιδευτικών θεμάτων εμπεριέχουν ένα σημαντικό στοιχείο δημοκρατίας · τη δυνατότητα συμμετοχής, ανάπτυξης και υπεράσπισης των δημοκρατικών αξιών.
8. Μπορεί επίσης να διαπιστωθεί ότι οι τοπικές και περιφερειακές αρχές κατέχουν μοναδική θέση όσον αφορά τη σύνταξη εποικοδομητικών εταιρικών σχέσεων με τους κοινωνικούς εταίρους

και τα ιδρύματα επιμόρφωσης και στοιχειώδους εκπαίδευσης για την προσαρμογή της προσφοράς στοιχειώδους εκπαίδευσης και επαγγελματικής κατάρτισης στις συγκεκριμένες τοπικές και ανάγκες και απαιτήσεις.

9. Τα διάφορα περιφερειακά και τοπικά σχέδια συνεργασίας διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο τόνωσης της ανάπτυξης και της μεγέθυνσης.
10. Τα εκπαιδευτικά προγράμματα παρέχουν στην ΕΕ τη δυνατότητα να προσεγγίζει άμεσα τους πολίτες της. Καμία άλλη δραστηριότητα της ΕΕ δεν επηρεάζει τόσα πολλά άτομα κάθε χρόνο. Τα προγράμματα ενισχύουν επίσης τον εκσυγχρονισμό των εκπαιδευτικών συστημάτων και βοηθούν τα άτομα να βελτιώσουν τις δεξιότητές τους. Έχοντας υπόψη τις αρμοδιότητες των τοπικών και περιφερειακών αρχών, οι περιφερειακοί παράγοντες πρέπει να αποτελούν μια σημαντική ομάδα — στόχο των δραστηριοτήτων που έχουν σχέση με την εφαρμογή προγραμμάτων στον τομέα της εκπαίδευσης.
11. Ένα εξαιρετικό παράδειγμα διάδοσης και ανάπτυξης της δια βίου μάθησης στην Ευρώπη είναι τα περιφερειακά δίκτυα δια βίου μάθησης (R3L) που δημιουργήθηκαν από την Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών. Η Επιτροπή των Περιφερειών επικροτεί διάφορες παρόμοιες προσπάθειες με στόχο τη συνεργασία στον τομέα της περιφερειακής ανάπτυξης. Οι προσπάθειες αυτές μπορούν σύντομα να συμβάλουν σταθερά και ενεργά στην τόνωση της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης σε επίπεδο λαϊκής βάσης.
12. Το τοπικό και περιφερειακό επίπεδο στην Ευρώπη πρέπει να συμμετέχει σε πρώιμο στάδιο στην εφαρμογή των προγραμμάτων στον τομέα της εκπαίδευσης. Δεν πρέπει ποτέ να περιοριστεί στον ρόλο ενός παθητικού αποδέκτη των επιτευχθέντων αποτελεσμάτων κατά τη λήξη του προγράμματος.
- Η επιτυχία της στρατηγικής για τη δια βίου μάθηση στο ολοκληρωμένο πρόγραμμα*
13. Η δια βίου μάθηση βασίζεται στην ιδέα ότι πρέπει να δίνεται έμφαση στη μάθηση παρά στη διδασκαλία και στην ανάπτυξη γνώσεων και δεξιοτήτων παρά στο επίσημο εκπαιδευτικό σύστημα.
14. Η στρατηγική εκτείνεται από την προσχολική εκπαίδευση έως την εκπαίδευση ενηλίκων, καλύπτοντας διάφορες μορφές μάθησης και εκπαίδευσης. Είναι αναγκαίο αυτή η εγκάρσια αρχή να εμποτίσει πραγματικά το προτεινόμενο ολοκληρωμένο πρόγραμμα και τα τομειακά προγράμματα.
15. Η ανάπτυξη γνώσεων για την ποικιλομορφία των ευρωπαϊκών πολιτισμών και την αξία τους πρέπει να αποτελεί αντικείμενο όλων των ειδικών προγραμμάτων και όχι μόνο του Comenius.
16. Η σημασία μιας βιώσιμης ανάπτυξης, από οικονομική, κοινωνική και περιβαλλοντική άποψη, αποτελεί θέμα με μια προοπτική δια βίου μάθησης που πρέπει να ληφθεί υπόψη στους κοινούς στόχους.

17. Συνεπώς, από το υπόμνημα της Επιτροπής προκύπτει επίσης ότι τα συστήματα εκπαίδευσης και οι πρακτικές εκμάθησης ενσωματώνονται σε μια προοπτική δια βίου μάθησης. Η Επιτροπή έχει τονίσει στο παρελθόν ότι το ολοκληρωμένο πρόγραμμα που θεσπίζεται πρέπει να καλύπτει τόσο τη θεωρητική εκπαίδευση όσο και την επαγγελματική κατάρτιση. Η Επιτροπή των Περιφερειών σύμφωνοι σχετικά. Μέχρι σήμερα αποτελούσε μειονέκτημα το ότι λ.χ. τα υφιστάμενα προγράμματα Socrates και Leonardo διέπονταν από διαφορετικά νομικά πλαίσια και, συνεπώς, από διαφορετικές διαδικασίες.
18. Το γεγονός ότι η βασική επαγγελματική κατάρτιση εμπίπτει στα πλαίσια του προγράμματος Leonardo και η μεταδευτεροβάθμια επαγγελματική κατάρτιση εντάσσεται στο πρόγραμμα Erasmus καθιστά σαφέστερη την απαίτηση να υπάρχουν καλές δυνατότητες διασυνორιακών σχεδίων.
19. Η Επιτροπή των Περιφερειών επισημαίνει ότι είναι αναγκαίο να καταστεί πλήρως δυνατή η συνέργια μεταξύ των διαφόρων τομεακών προγραμμάτων. Πρέπει να προβλεφθούν και να διευκολυνθούν τόσο «οριζόντια» όσο και «κάθετα» σχέδια σε ένα πρόγραμμα δια βίου μάθησης. Διαπιστώνουμε ότι η προτεινόμενη διάρθρωση παρέχει παρόμοιες δυνατότητες γενικής τομεακής συνεργασίας
20. Ωστόσο, η Επιτροπή των Περιφερειών κρίνει ότι πρέπει να καταβληθούν σαφείς προσπάθειες — όχι να υπάρχουν μόνο δυνατότητες — αυξημένης συνεργασίας μεταξύ των διάφορων κοινοτικών προγραμμάτων. Αυτό εντάσσεται στα πλαίσια της προοπτικής που παρέχει η ευρωπαϊκή στρατηγική για τη δια βίου μάθηση.
- Η συνεκτίμηση των σημερινών απαιτήσεων για δεξιότητες*
21. Η επαγγελματική κατάρτιση εξελίσσεται διαχρονικά με ραγδαίο ρυθμό. Σε μία επαγγελματική κατάρτιση με προοπτική δια βίου μάθησης, έννοιες όπως η γνώση και η κατάρτιση αποτελούν σημαντικά στοιχεία · τίθενται δε στην καθημερινή εργασία όλο και υψηλότερες απαιτήσεις, για παράδειγμα από άποψη γλωσσικών γνώσεων.
22. Κοινωνικές ικανότητες όπως η υπευθυνότητα, η ικανότητα συνεργασίας, οι καλές συναδελφικές σχέσεις και σχέσεις μεταξύ των ενηλίκων, η δημιουργικότητα, η ικανότητα συνολικής θεώρησης και η ποιοτική συνείδηση αποτελούν επίσης παράγοντες που έχουν σημασία για την επαγγελματική κατάρτιση. Το επαγγελματικό πνεύμα, η ενεργός συμμετοχή στα κοινά, η ισότητα και η καταπολέμηση του ρατσισμού και της ξενοφοβίας αποτελούν περαιτέρω παραδείγματα γενικών χαρακτηριστικών που αποτελούν πολύ σημαντικό μέρος της επαγγελματικής κατάρτισης. Τα περισσότερα από τα στοιχεία αυτά συμπεριλαμβάνονται στους ειδικούς στόχους του ολοκληρωμένου προγράμματος, το οποίο η Επιτροπή των Περιφερειών επικροτεί.
23. Η γενική επαγγελματική κατάρτιση θα πρέπει με τη σειρά της να είναι, σε όλο και μεγαλύτερο βαθμό, ανοιχτή στην εργασιακή ζωή και στη μελλοντική επαγγελματική δραστηριότητα, για παράδειγμα μέσω συνεργασίας με επιχειρήσεις, εργασίες στα πλαίσια σχεδίων, της δυνατότητας χρησιμοποίησης εκπροσώπων της εργασιακής ζωής στη διδασκαλία κτλ.
24. Η Επιτροπή των Περιφερειών κρίνει ότι το πρόγραμμα θα τονώσει την τριτοβάθμια εκπαίδευση με αξιολογικό τρόπο. Αυτό αποτελεί μία πολύ σημαντική προϋπόθεση για την περιφερειακή ανάπτυξη.
25. Η ανάπτυξη εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό και από τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Οι εργαζόμενοι στις επιχειρήσεις αυτές δεν έχουν σε πολλές περιπτώσεις ανώτερη εκπαίδευση. Οι εκπαιδευτικές παραδόσεις διαφέρουν εν προκειμένω. Για το λόγο αυτό, είναι επίσης σημαντικό να υποστηριχθεί η ανάπτυξη ενός προγράμματος προς όφελος των εργαζομένων που έχουν ανάγκη κατάρτισης σε επίπεδο στοιχειώδους εκπαίδευσης ή σε επίπεδο δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Είναι επιτακτικά αναγκαίο να αναπτυχθούν τόσο η εκπαίδευση όσο και οι δυνατότητες απόκτησης γνώσεων με τρόπο ώστε να επηρεάζουν τις δραστηριότητες των μικρομεσαίων επιχειρήσεων.
26. Είναι επίσης σημαντικό να καταστεί σαφές πώς θα μπορέσει το πρόγραμμα να επιτύχει με ευέλικτο τρόπο τους πολιτικούς στόχους και να ικανοποιήσει τις ανάγκες που θα μπορούσαν να προκύψουν στη διάρκεια του προγράμματος.
27. Η Επιτροπή των Περιφερειών θα ήθελε επίσης να τονίσει την ανάγκη μιας συνεχούς διαδικασίας κατανομής των μέσων στα διάφορα προγράμματα σε συνάρτηση με τον προϋπολογισμό και τους στόχους του ολοκληρωμένου προγράμματος. Αυτό περιλαμβάνει επίσης την ανάπτυξη μεταξύ ειδικών προγραμμάτων και τη δυνατότητα αναδιανομής με στόχο τη μεγαλύτερη δυνατότητα τόνωσης της ανάπτυξης και ανταλλαγής μαθητών σπουδαστών με μικρότερο εκπαιδευτικό υπόβαθρο.
- Προϋποθέσεις των συμμετεχόντων*
28. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο επεσήμανε πρόσφατα ότι τα ανεπαρκή οικονομικά μέσα που έχουν διατεθεί μέχρι σήμερα για τις ανταλλαγές φοιτητών συνέβαλαν ώστε ο μεγαλύτερος αριθμός των φοιτητών αυτών να προέρχεται από εύπορες οικογένειες που είχαν τη δυνατότητα να συμμετάσχουν στα προγράμματα ανταλλαγών. Είναι σημαντικό να εγγυηθούν τα κράτη μέλη ατούς σπουδαστές μια ουσιαστική δυνατότητα τόσο συμμετοχής στα προγράμματα ανταλλαγών καθώς όσο και αξιοποίησης των σχετικών πόρων, λαμβάνοντας υπόψη τις οικονομικές ανάγκες των ατόωντων.
29. Ένα υψηλής προτεραιότητας θέμα για την Επιτροπή των Περιφερειών — όπου το ολοκληρωμένο πρόγραμμα μέτρων για την δια βίου μάθηση μπορεί να έχει ουσιαστική σημασία — αφορά την κοινωνική ένταξη. Υπάρχει μία ευρεία και ανομοιογενής κατηγορία μαθητών με διαφορετικές ανάγκες υποστήριξης, ανάλογα με τις δυσκολίες μάθησης, τα κοινωνικά προβλήματα και τον κοινωνικό αποκλεισμό, οι οποίοι φτάνουν σε ξένες για αυτούς χώρες και πολιτισμούς. Σήμερα διαπιστώνουμε ότι μία μεγάλη μερίδα νέων με ανεπαρκείς βασικές γνώσεις διακόπτουν ή εγκαταλείπουν το σχολείο. Πρέπει να υπάρχουν δυνατότητες υποστήριξης μιας ανταλλαγής μεθόδων, μιας μεταφοράς γνώσεων και προσπαθειών υποστήριξης της εξέλιξης των νέων αυτών.
30. Πρόκειται για μία προβληματική τόσο σημαντική που πρέπει να εκφράζεται σαφώς στους στόχους του προγράμματος και να καθίσταται δυνατή η αντιμετώπιση της μέσω προγραμμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, εθνικών προγραμμάτων και προγραμμάτων σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο. Τα «Second Chance Schools» είναι ένα εύγλωττο παράδειγμα ανάλογου ευρωπαϊκού δικτύου που συμβάλλει στην ανταλλαγή μεθόδων, τη μεταφορά γνώσεων και την ανάπτυξη δραστηριοτήτων.

31. Πρέπει να δοθούν πραγματικές δυνατότητες στους σπουδαστές με αναπηρίες και μειονεξίες να συμμετέχουν στις δραστηριότητες του ολοκληρωμένου προγράμματος.
32. Όσον αφορά τη συμμετοχή των ενηλίκων στα προγράμματα ανταλλαγών, και στην περίπτωση αυτή πρέπει να ισχύει η αρχή της ισότιμης συμμετοχής τόσο των ανδρών όσο και των γυναικών. Πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή σε εκείνους που εργάζονται ήδη και έχουν ανάγκη νέων γνώσεων.

Ενέργειες όσον αφορά τη γειτονία

33. Η Επιτροπή των Περιφερειών εκφράζει επίσης την ικανοποίησή της για την πρωτοβουλία συμμετοχής γειτονικών τρίτων χωρών. Στο πλαίσιο αυτό είναι φυσικό να επισημανθεί η γνωμοδότηση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου με θέμα «Μία διευρυμένη ευρωπαϊκή γειτονία». Σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο αναπτύχθηκαν επαφές σε πρώιμο στάδιο και κατέστη δυνατό να ανοίξουν νέοι ορίζοντες μέσω της κατ'έρωσης επαφών με τις χώρες που προσχώρησαν πρόσφατα στην ΕΕ. Θα ήταν φυσικό να συνεχιστούν αυτές οι εργασίες σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο και να επεκταθούν και σε νέες χώρες.

Κατανομή ευθυνών

34. Η Επιτροπή των Περιφερειών τονίζει την ανάγκη σαφούς καταμερισμού των αρμοδιοτήτων μεταξύ του κοινοτικού και του εθνικού επιπέδου. Όσο το δυνατόν περισσότερες από τις αρμοδιότητες διαχείρισης πρέπει να ανατεθούν στα κράτη μέλη. Για να είναι επιτυχείς οι μελλοντικές δράσεις, απαιτείται αποκεντρωμένη διάρθρωση. Στη διάρθρωση αυτή, είναι επίσης αναγκαίο να διαδραματίζουν οι τοπικές και περιφερειακές αρχές ενεργό ρόλο.
35. Σύμφωνα με την πρόταση της Επιτροπής, το Κοινοτικό επίπεδο πρέπει να ασχολείται με θέματα που αφορούν τους στόχους, τη σφαιρική θεώρηση και εποπτεία, τη στρατηγική, την παρατήρηση και την ανάλυση, καθώς και την παρακολούθηση και την αξιολόγηση. Επίσης, τα θέματα εφαρμογής, ο εντοπισμός και η διάδοση σχετικών επιτυχών μορφών αποτελούν επίσης καθήκον που αφορά το Κοινοτικό επίπεδο. Η Επιτροπή των Περιφερειών εκτιμά ότι οι τοπικές και περιφερειακές αρχές πρέπει να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στην υλοποίηση, την παγίωση και τη διάδοση των νέων προγραμμάτων.

36. Πρέπει κατά κανόνα να αποφευχθούν οι μορφές λήψης αποφάσεων που συνεπάγονται τη διαχείριση των θεμάτων σε δύο επίπεδα.

Απόψεις του σχετικά με τα μέρη του ολοκληρωμένου προγράμματος

37. Η Επιτροπή των Περιφερειών κρίνει ότι το προτεινόμενο ολοκληρωμένο πρόγραμμα με τα επίπεδα φιλοδοξιών που έχει, θα επηρεάσει σημαντικά την προώθηση της κινητικότητας των εταιρικών σχέσεων, των σχεδίων και των δικτύων στην Ευρώπη.
38. Τα σχέδια κινητικότητας είναι εξαιρετικά σημαντικά για το τοπικό και το περιφερειακό επίπεδο. Συχνά, τα μικρά σχέδια κινητικότητας που αποφασίζονται σε εθνικό επίπεδο είναι αυτά που έχουν το σημαντικότερο αντίκτυπο και προωθούν την ευρωπαϊκή ιδέα, την ενεργό ενάσκηση των δικαιωμάτων του πολίτη και τα θέματα δημοκρατίας. Είναι σημαντικό να προβλεφθούν στο σχέδιο για άνοιγμα οι δυνατότητες κοινής

συμμετοχής στα σχέδια. Με τον τρόπο αυτόν διευκολύνεται η διάδοση των γνώσεων και η υλοποίηση. Η αμοιβαία μάθηση αποτελεί τη βάση αυτών των εργασιών.

39. Στο πλαίσιο των σχεδίων κινητικότητας, είναι αναγκαίο να καθιερωθούν σε μεγαλύτερο βαθμό μηχανισμοί ετοιμότητας σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο που να στηρίζουν τη συνεχή κινητικότητα ακόμη και μετά τη λήξη του σχεδίου, προκειμένου να διατηρούνται οι διαρθρώσεις και οι επαφές που αναπτύχθηκαν. Τα σχέδια πρέπει να συμβάλουν στην άρση των εμποδίων και στην ενθάρρυνση των συνεχών ανταλλαγών, ούτως ώστε τα σχέδια αυτά να γίνουν μέρος των συνήθων δραστηριοτήτων. Είναι σημαντικό τα εθνικά εκπαιδευτικά χρηματοδοτικά συστήματα να δίνουν επίσης τη δυνατότητα στους φοιτητές να παρακολουθούν μέρος των σπουδών τους σε άλλο κράτος μέλος.
40. Όσον αφορά τα αναπτυξιακά προγράμματα, είναι σημαντικό να αξιοποιηθούν οι γνώσεις που παράγουν, λ.χ. υπό μορφή ομάδων εμπειρογνομώνων και παρόμοιων μέτρων. Τα σχέδια που αξιολογούν διάφορες μορφές μάθησης καθίστανται ιδιαίτερα σημαντικά στο πλαίσιο της στρατηγικής δια βίου μάθησης. Συνεπώς, ο επαναστατικός ρόλος των αναπτυξιακών προγραμμάτων πρέπει, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, να οδηγήσει σε δυνατότητες αλλαγής ή μεταβολής των στόχων κατά τη διάρκεια του προγράμματος.

41. Η Επιτροπή των Περιφερειών εκτιμά ότι τα προτεινόμενα γενικά/εγκάρσια προγράμματα θα έχουν μεγάλη σημασία από άποψη συνεκτικότητας και θα ανταποκρίνονται στις αναλύσεις και θα στηρίζουν την ανάπτυξη πολιτικών. Από τα νέα σχέδια και τα δίκτυα θα τεθούν άλλοι σημαντικοί στόχοι που θα συμβάλουν στη δημιουργία νέων διαδικασιών για την πραγματοποίηση των εκπαιδευτικών αναγκών της ΕΕ. Πρέπει συνεπώς να δημιουργηθεί ένας δεσμός μεταξύ αυτών των δραστηριοτήτων και της Επιτροπής των Περιφερειών δεδομένης της σημασίας των τοπικών και περιφερειακών αρχών για την εκπαίδευση.
42. Το πρόγραμμα Jean Monnet θα διαδραματίσει στρατηγικό ρόλο στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης στους τομείς της ανώτερης εκπαίδευσης και της έρευνας.

Επικουρική Επιτροπή

43. Η Επιτροπή των Περιφερειών θα ήθελε να τονίσει ότι η λόγω επιτροπή πρέπει να επικουρεί την Ευρωπαϊκή Επιτροπή — βάσει του άρθρου 10 της πρότασης — στους εξής τομείς:

- Ανάπτυξη στόχων και πολιτικών
- Συνεχής παρακολούθηση και προώθηση των κοινών στόχων του ολοκληρωμένου προγράμματος
- Παρακολούθηση της ευρωπαϊκής στρατηγικής δια βίου μάθησης ώστε να έχει ουσιαστική επίδραση στα υπόλοιπα ειδικά προγράμματα.

Η επιτροπή αυτή πρέπει να έχει την εποπτική ευθύνη ώστε να μην δημιουργούνται τώρα εμπόδια μεταξύ των επιμέρους προγραμμάτων, αλλά να υπάρχει συνεργασία. Είναι επίσης αναγκαίο να αναπτυχθεί συνεργασία μεταξύ της επιτροπής αυτής και της Επιτροπής των Περιφερειών στο πλαίσιο των μελλοντικών εργασιών.

Ποσοτικοί στόχοι

44. Η Επιτροπή των Περιφερειών τάσσεται υπέρ του προτεινόμενου στόχου για τον τριπλασιασμό των προγραμμάτων κινητικότητας. Πρόκειται για υψηλή φιλοδοξία που μπορεί να ενισχύσει την Ευρωπαϊκή Κοινότητα και τη συνοχή. Ωστόσο, η επίτευξη του στόχου αυτού δεν πρέπει να αποβεί εις βάρος των ποιοτικών πτυχών των προγραμμάτων.

Απλούστευση των διοικητικών διαδικασιών

45. Η Επιτροπή των Περιφερειών τάσσεται επίσης υπέρ της απλούστευσης/τυποποίησης της διαχείρισης των δαπανών. Η ΕΤΠ έχει τονίσει παλαιότερα ότι το διοικητικό κόστος σε πολλές περιπτώσεις έχει περιορισμένη επίδραση στην υποβολή των αιτήσεων. Πολλοί ενδιαφερόμενοι δεν υποβάλλουν αιτήσεις λόγω του πολύπλοκου χαρακτήρα των σχετικών διαδικασιών. Η κατευθυντήρια αρχή είναι η αναλογικότητα: οι διοικητικές και λογιστικές απαιτήσεις πρέπει να είναι ανάλογες προς το μέγεθος της επιχορήγησης. Για τα μικρότερα σχέδια ο έλεγχος δεν χρειάζεται να είναι τόσο εκτενής, ούτε να απαιτεί τον ίδιο φόρτο εργασίας με τα μεγαλύτερα σχέδια.

46. Παράλληλα, η ΕΤΠ επισημαίνει ότι οι απαιτήσεις και οι ικανότητες για τη συμμετοχή στο πρόγραμμα ποικίλλουν, πράγμα που μπορεί να έχει αντίκτυπο στο κόστος. Το γεγονός αυτό μπορεί να οφείλεται λ.χ. στην έλλειψη εξοικείωσης με τις σπουδές, σε αναπηρίες, στη δυνατότητα οικονομικής κάλυψης των εξόδων ταξιδιού και διαμονής ή σε διάφορες περιφερειακές συνθήκες.

Ορολογία

47. Η Επιτροπή των Περιφερειών τονίζει επίσης ότι πρέπει να δοθούν σαφείς λειτουργικές ονομασίες στο νέο πρόγραμμα και στα διάφορα επιμέρους προγράμματά του ώστε να είναι ξεκάθαρα και κατανοητά ανεξάρτητα από τη χρησιμοποιούμενη ευρωπαϊκή γλώσσα. Οι όροι «ολοκληρωμένο πρόγραμμα» και «γενικά/σε εγκάρσια προγράμματα» ενδέχεται να προκαλέσουν ασάφειες και παρεξηγήσεις.

48. Συνεπώς, πρέπει να καταστεί σαφές ότι το «ολοκληρωμένο πρόγραμμα» αναφέρεται στο σύνολο της πρωτοβουλίας, ενώ τα προγράμματα Comenius, Leonardo, Erasmus και Grundtvig όπως και το Jean Monnet αποτελούν μέρη του συνόλου. Πρέπει επίσης να καταστεί σαφές ότι το γενικό/εγκάρσιο πρόγραμμα έχει έναν στρατηγικό προστατευτικό σκοπό.

Επικουρικότητα και αναλογικότητα

49. Το πρόγραμμα συμπληρώνει τις εθνικές ή περιφερειακές και τοπικές ενέργειες. Η προτεινόμενη νομική βάση παρέχει δυνατότητες συμβολής προς την κατεύθυνση αυτή. Το πρόγραμμα αφορά κυρίως ενέργειες σε τομείς όπου τα κράτη μέλη δεν μπορούν να δράσουν με αποτελεσματικό τρόπο. Η ΕΤΠ εκτιμά ότι πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στο θέμα αυτό. Δεν επιχειρεί να παρεμφρήσει στη δομή και στο περιεχόμενο των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης αλλά επικεντρώνεται σε τομείς που μπορούν να αποδώσουν ευρωπαϊκή προστιθέμενη αξία. Όσον αφορά την αναλογικότητα, η πρόταση έχει τέτοια μορφή ώστε να μεγιστοποιηθεί η απλούστευση.

Οι απόψεις της Επιτροπής των Περιφερειών

1. Το τοπικό και περιφερειακό επίπεδο θα πρέπει να κινητοποιείται σε πρώιμο στάδιο των δράσεων του ολοκληρωμένου προγράμματος.
2. Οι τοπικοί/περιφερειακοί φορείς πρέπει να αποτελούν σημαντική ομάδα — στόχο στα πλαίσια των νέων δράσεων ευρωπαϊκής ανάπτυξης και ολοκλήρωσης, γενικότερα, και των δράσεων των προγραμμάτων στον τομέα της κατάρτισης, ειδικότερα.
3. Η άτυπη και ανεπίσημη μάθηση πρέπει να διασαφηνιστεί περισσότερο στο έγγραφο.
4. Ένας τρόπος θα ήταν, αφενός, να αποφεύγονται τα μεθοριακά προβλήματα και εμπόδια και, αφετέρου, να επιδιώκεται να δοθεί όσο δυνατόν περισσότερη έμφαση στους κανόνες πρόσβασης στα διάφορα μέρη του ολοκληρωμένου προγράμματος σε ένα κοινό άρθρο (ανάλογο με το άρθρο 4 της πρότασης) και, αντιστοίχως, να περιοριστούν οι γενικοί κανόνες πρόσβασης σε καθένα από τα επιμέρους προγράμματα Comenius, Erasmus, Leonardo da Vinci και Grundtvig.
5. Είναι αναγκαίο αυτό το άνοιγμα να επηρεάσει τον τρόπο διαμόρφωσης του προτεινόμενου χρηματοδοτικού πλαισίου για τα ειδικά σχέδια.
6. Ο συνδυασμός της στοιχειώδους και της ανώτερης εκπαίδευσης, της γενικής και της επαγγελματικής κατάρτισης καθώς και της επίσημης, άτυπης και ανεπίσημης εκπαίδευσης χρειάζεται να ενισχυθεί με συνειδητό τρόπο κατά τη διάρκεια εφαρμογής του προγράμματος.
7. Η ευρωπαϊκή στρατηγική για τη δια βίου μάθηση πρέπει να εκφράζεται σαφέστερα στο ολοκληρωμένο πρόγραμμα και τα διάφορα μέρη αυτού.
8. Η Επιτροπή των Περιφερειών εκτιμά ότι οι τοπικές και περιφερειακές αρχές πρέπει να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στην υλοποίηση, την παγίωση και τη διάδοση των νέων προγραμμάτων.
9. Η Επιτροπή των Περιφερειών επιθυμεί να συμμετάσχει δραστήρια στη διαδικασία προώθησης, διάδοσης και συζήτησης των αποτελεσμάτων που προκύπτουν από τις εργασίες όσον αφορά παρόμοια θέματα σε Κοινοτικό επίπεδο.
10. Το γενικό/εγκάρσιο πρόγραμμα έχει στρατηγική σημασία ως συνεκτικός κρίκος για την ανάπτυξη πολιτικών, την ανάπτυξη νέων σχεδίων και τη δημιουργία δικτύων για την ανάλυση και τη συμβολή σε νέους μηχανισμούς όσον αφορά την ικανοποίηση εκπαιδευτικών αναγκών εντός της Κοινότητας. Πρέπει συνεπώς να δημιουργηθεί ένας δεσμός μεταξύ αυτών των δραστηριοτήτων και της Επιτροπής των Περιφερειών δεδομένης της σημασίας των τοπικών και περιφερειακών αρχών για την εκπαίδευση.

Βρυξέλλες, 23 Φεβρουαρίου 2005

Ο Πρόεδρος
της Επιτροπής των Περιφερειών
Peter STRAUB